

**R. P. Christophori De Ortega È Societate Iesu, Quondam
Scolasticæ Theologiæ publici Professoris, ac ejusdem
Facultatis Præfecti ... Theologia Controversiarum
Dogmaticarum, & Scholasticarum, de Divina ...**

**Ortega, Cristóbal de
Lugduni, M.DC.LXXX.**

V. De merito, ac demerito siue peccato Angelorum in instanti suæ
creationis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94285](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94285)

impedimentum ad operandum vndeque proveniens, non ablit, sed adit, tunc enim impedimenti ablatio expectanda deinceps est, ut operetur, & nego consequentiam facillime. Ad confirmationem eadem facilitate, & veritate, nego nihil amplius habere voluntatem creatam in sequente duratione instans, in quo primum ipsi obiecta proposita sunt (quod creationis instans Angelis fuit) quam in instanti illo habuerint: habent siquidem durationis decursu tarditatis, & perplexitatis naturalis, quæ temporis tanti (maioris, vel minoris pro natura intellectus) decursu aboletur, impedimentum sublaturum, ad plene deliberandum, & libertatem exercendam circa id, quod deliberationi plenæ, & libere prosecutioni, vel fugæ propositum est, & sic de aliis, quæ deinceps proponuntur: circa quæ, ut plene deliberetur, à rationali creatura, tempus aliquod expectandum erit, præ eius natura, & essentiali tarditate.

7. Sed inquit: quidnam tarditas hæc & perplexitas naturæ rationalis creaturæ ad plene deliberandum, & absolute exercendam suam libertatem est, quæ tempore ad id eget, & enque lapsu eiusmodi impedimentum soluitur, & expeditur? Respondeo in his, quæ solum abstractivè cognitione indifferenter deliberationi, & exercitio nostræ libertatis proponuntur, duplici parte constare tarditatem; altera ex parte intellectus consultationem cuius deliberationi plenæ, & exercitio absolute tali libertatis intelligimus, non strictam etiam, erga finem habendam, nec solum consultationem, quæ communius circa media eligenda talis appellatur) necessario præsumitur: altera vero ex parte voluntatis iam explicanda: ac proinde circa ea, quæ abstractivè solum cognoscimus tardius deliberamus, & libertatem nostram exercemus, quæ ex parte intellectus tarditas est, idem ipsum est, quod ruditas statque in quadam intellectus duritie, quæ si cur dura, & callosa, non vno sed repetitis ictibus scinduntur, etiam, sensibilia animantia sunt, viuide dolorem sentiunt: ita rudes mentes non vno veritatis, ac rationis propositæ ictu ad assensum redunt, ac eam viuide percipiunt, sed repetitis ictibus propositionis earum per alios, vel se ipsis meditatione per aliquod temporis spatium (prout cuiusque mentis ruditas est) maius, vel minus, proculdubio egent, ut eas plene, ac viuide percipiant, id quod instantaneè fieri in abstractivè solum cognitio minime potest. Tarditas vero, quæ ex parte voluntatis creatæ est, ut plene deliberet, atque circa obiecta, quæque proposita suam libertatem absolute exerceat, atque perplexitas etiam, & morositas dici solet, præfata intellectus tarditati similis, stat in quadam naturali difficultate, legritiae, seu tententia voluntatis se in alteram partem determinandi, quæ iterata rationum propositione, ac perceptione per earum meditationem temperantia eget, ut eius indeterminabilitas viacatur, atque determinatum, erga extremum alterum ex propositis affectum concipiat, non secus atque, ut ignem, esca non ita bene disposita concipiat pluribus silicis, percussionibus, & ictibus eget, quam illa, quæ bene disposita est. Atque hæc creatæ voluntatis tarditas, quovis modo, etiam intuitivè, proposito obiecto semper adest, quantumvis perfecta rationalis creatura, eiusque voluntas sit, ut diximus; tamen agius, ac difficilius in alteram partem determinetur, si cognitiones utramque partem indifferenter proponentes non intuitivè sed abstractivè solum sunt. Hæc sane debilitatem argumenti aduersi à priori, & confirmationis eius satis ostendunt.

8. Restat illud, quod ex communiori Theologorum, & nostri ipsorum sententia de meritis Christi Domini qua hominis sue humanitatis eius in primo instanti, in quo producta, ac simul vnita hypostaticè verbo fuit, atque insuper de meritis Deiparæ in primo instanti suæ corruptionis opponemus, diluere, ea quippe merita absq; instantanea deliberatione plenæ, & exercitio suæ libertatis absolute talj in neutro esse potuerunt, quod plane conclusionibus nobis aduersatur. Respondetur eam communiori Theologorum sententiam de meritis Deiparæ, eiusq; filij communiori etiam

sententia, de possibilitate instantaneæ deliberationis plenæ, & exercitij libertatis, absolute talis quæ non ita exacto examine, supposita hæcenus, quam disputata, ab scholasticis fuerat, inniti; ea vero exacto examine, & fundamentorum eius convulsione à nobis ante præmissis aduersa fundamentis solidis radicibus penetratis, eorumque firmitate, & robore monstrata, falitatem eorum physice instantaneorum humanitatis Christi, ac Deiparæ, quæ eueria illi opinioni innitebantur satis ostendi. Nos autem eisdem rationibus instantaneis meritis utriusque, cum plerisque citato loco consentiebamus, ex fundamento eorum supposito, nec tunc, ex instituto examinando, vni nemine, de eius veritate, ne pertransirent quidem, vni autem, disputabatur; nunc autem eius falitatem oportet, tunc deprehensa, merita Christi, ac Deiparæ instantanea, de instanti physico reicienda censeamus, ac de Theologico solum, scilicet, in quo primum exercet libertas à creatura rationali, & natura, & Dei donis perfectissima, & ornatissima potest, solummodo esse defendenda, & de eis intelligenda nostra ita de humanitatis Christi, & Deiparæ meritis in primo instanti suæ productionis, & existentie absolute conclusio: qua explicatione, & intelligentia conclusionis nil utriusque, eorumque meritis gloria derogatur, cum admittantur in veraque ubi primum esse absolute possunt, nec gloria aliqua vera eis meritis physice instantaneis, falsis, & repugnantibus, v. otenimus, ipsis posse accrescere.

QVÆSTIO V.

De merito, ac demerito sue peccato Angelorum in instanti sue creationis.

QVÆSTIO hæc, & de facto, & de possibili ab scholasticis disputatur ex Instituto, à nobis autem ex statuto principis proxime q. i. c. 2. disputanda seorsum non esset, sed tanquam consilium eius certaminis negatius, tam de facto, quam de possibili definienda, nisi negativæ eius definitiones, quæ ad demeritum, & peccatum Angelorum rationes alias, ab scholasticis, præsertim Dominicanis Thomistis afferrentur, quarum examen Doctrinæ ad alia paranda vtile foret.

CERTAMEN I.

Negativa questionis, tam de facto, quam de possibili, decisio solida ex nostris principis probatio, Doctorum circa utramque sententiam recitata.

Meritum Angelis in creationis instanti de possibili, & de facto concedunt omnes, tam Thomistæ Dominicanique, quam Iesuitæ nostri, cum Theor. q. 62. a. 1. & a. 5. ad 3. & a. 6. ubi meritum eis de facto videtur negasse; sed non negat, nisi casu quo non immediate post peccatum, & beatitudinem, quam per vnum actum consequendam ab Angelis docuerat, omnes consequenter, nullusque damnatus esset, contra id, quod fides docet, scilicet etiam Nominales, exceptis relatis, q. proxima cert. n. 1. qui exiles, liberum absolute tale & plenam deliberationem instantaneam possibilem Angelo, ac rationali cuius creaturæ absolute negarunt, circa demeritum vero peccatum Angelorum in primo creationis instanti, non ita vniuersaliter Thomistis, cum Nominalibus, & Scotistis, ac reliquis scholasticis, in veraque convenis, questione, de facto, & de possibili existimant de facto nullum Angelum in instanti creationis peccasse.

casu scholasticis cunctis conveniunt; in questione vero de possibili in eo instanti peccare Angelos absolute potuisse docuerunt Scotus in 2. d. 5. q. 2. à paragrafo *Respondet primo*, & in 3. d. 18. q. 1. ad 4. quem Scotista omnes, & Nominales sectantur. Okam quodlibet 2. q. 6. Gregor. in 2. d. 5. q. 1. a. 2. Bassolis similibus q. & a. ad eandem distinctionem. Maior q. 3. concl. 1. Gabriel d. 4. q. 1. a. 3. dub. 1. Marfil. in 2. q. 1. a. 2. concl. responsali. Aureolus apud Argentinam in 2. d. 6. q. 1. a. 2. et in consequentia notata q. 3. cert. 1. n. 5. id ipsum docuere scholæ Thomistica nostræ Iesuicæ Doctores, fere ad vnum. Molina ad citatam q. 63. a. 5. §. *Contrarium tamen* Valentia ad eandem q. d. 4. generali q. sua 14. pu. 4. §. *Secunda sententia*. Vasq. d. 236. c. 3. Soar. lib. 7. c. 20. n. 47. de potentia absoluta loquendo; etiam de peccato contra legem supernaturalem; contra vero legem naturalem peccare in creationis instanti Angelos potuisse nulla potentia absolute mentione facta docuerat lib. 3. c. 9. à n. 3. ubi contra legem supernaturalem peccare potuisse negaverat: quare de peccato Angelorum contra naturalem legem secundum ordinariam potentiam, & providentiam possibile in eo instanti esse affirmat Alarcon citato tract. 6. d. 5. c. 3. n. 12. §. *Dico secundo*, reiecta merito ad rem præsentem distinctione peccati contra naturalem vel supernaturalem legem n. 11 §. *Dico primo*, Becanus tract. 3. c. 4. q. 10. Ioan. Præposit. ad cit. quæst. 63. a. 5. dub. vnic. n. 38 §. *Hæc sententia videtur probabilior*, referens Pelantium ad eum artic. concl. 3. & Etium in 2. d. 3. §. 6. Arriaga d. 24. lect. 12. §. 1. qui iucipit. *Angeli in primo creationis instanti*, denique Bacon. in 2. d. 2. §. 3. cum aliquot suis Carmelitis Calceatis.

2. In questione vero hæc de possibili negatiuum sententiam absolute deffendunt S. Thom. citat. q. 63. a. 5. ubi etiam absolute Caietan. & reliqui Dominici interpretes, inter quos Discalceati Carmelites Salmanticenses, fusiis q. 16. de malo a. 4. & indicat. 3. contra gent. c. 109. ubi fertur, §. *Sed circa prædicta*. Capreol. in 2. d. 4. q. 1. a. 1. concl. 4. & a. 3. solut. argumentor. contra conclus. 4. Durand. d. 5. q. 2. Hervæus q. 1. a. 2. atque Dominici omnes, qui in sententiariorum scripserunt, quibus adde alios antiquos Doctores citatos q. 3. cert. 1. n. 1. (Capreolo excepto) qui octonarium numerum explent, ex nostra schola Thomistica, Iesuana accessere etiam Arrubal d. 179. c. 2. & 4. Ludouicus Turrianus d. 62. dub. 2. & 3. Granados tract. 1. d. 4. n. 6. Amicus d. 10. n. 84. & Franciscus de Lugo d. 17. c. 5. n. 21. qui ex suppositione præsentis status elevationis, quem de facto in instanti creationis Angeli habuerunt solummodo loquuntur, & Tannerus ad cit. q. 63. a. 5. qui de ordinaria potentia, & providentia, ex rei natura tantum loquitur. Accessit tandem huic sententia noster Antonius Quiros citat. tract. d. 68. per l. ciones sexdecim multis discursibus de variis speciebus possibilibus Angelorum, atque multiplicibus circumstantiis, quæ earum cuicque, & Angelis ab ea contentis singulis possent adiungi, referas, quæ melius quiescerent. De Angelis ergo qui sunt, vel secundum de sumptis, vel cum circumstantiis, quibus de facto creati fuerunt, iuxta communem opinionem de Angelorum essentia, circumstantiis, & modo, quo fuerunt creati, agendum hic est, de aliis Angelis, & circumstantiis possibilibus, vel impossibilibus inutilis, ac Theologo viro indignas questionibus otiosis, & argutis relinquemus, ex rebus pro hæc negatiua sententia de possibili intrinsecas eorum sententias diuidi: quarum dux de peccato mortali Angelorum ab eis admisso de quo plerique, ex præfatis disputant, an in creationis instanti fuerit esse potuerit: prima est eius possibilitatem de potentia, & providentia ordinaria tunc ipsis negans: in qua sunt Soar. citat. n. 1. & Tannerus, ac insuper Amicus, & Franciscus de Lugo, eis vocibus, de statu elevationis, id ipsum, quod de ordinaria providentia, & Angelis conaturali intelligens, quia conaturaliori ipsi providentia, cum elevationis statu titulo, etiam non exactivo, sed decoroso eis debetur putant. Secunda sententia de potentia, etiam

Christoph. de Ortega, de Deo Pro. Tomus II.

absoluta, & quantumvis extraordinaria providentia negat, in qua sunt Thomista omnes Dominici, & reliqui Iesuicæ nostræ Thomistica præsertim Quiros Dominicanorum rationem magno conatu, & expensis obfirmans. Tertia sententia, id ipsum de impossibilitate peccati venialis etiam Angelorum omni moda censet, quam expresse, nec semel d. cit. docet Quiros, & Thomistarum ratio æque ac secundum earum sententiam probat, si quid probat, ut cert. 2. videbimus.

3. Dicendum est primo Angelorum peccatum, & lapsus, quo corruerunt, lethalis in creationis instanti non fuit, est contra Rubion. in 7. d. 5. q. 1. a. 1. Alexan. 1. p. q. 98. in vlt. Eugub. 8. peren. Philosoph. c. 38. iam omnium Theologorum conclusio: à qua, sine ingenti temeritate recedere non licet, quare Eugubium grauissimis censuris. Accipiant Vasquez, Soar. ac reliqui Theologi, ut vidimus q. 1. cert. 1. sub finem. Probatur: quia Angelos omnes in gratia sanctificante, & iustificante creatos fuisse scripturæ testimoniis, & Patrum consensu, & Leonis epistola 91. approbata, & recepta à Concilio Bracharensi statutum est, ut ibi retulimus: aut cum gratia sanctificante formaliter repugnat peccatum lethale: ergo pro eo instanti creationis in Angelis non fuit. Nec præstat mortale non opponi contradictione physice cum gratia cum qua esse aliqui volunt physice compossibile; est enim contradictorie physice non opponatur, mortale gratiæ formaliter sanctificantis, sed solum contradictorie moraliter, & physice contrarie ex infusione gratiæ Angelorum in eo instanti negatio mortalis peccati pro eodem instanti de facto loquendo legitime inferitur: siquidem contraria physice solum sibi aduersantia, de facto citra miraculum coniungi in eodem subiecto, & instanti nequeunt, ut constat experimento, atque probatione secundæ conclusionis ostendimus: miraculum autem in coniunctione gratiæ, & peccati Angelorum in instanti creationis, ex sola reuelatione (quæ nulla extat) constare deberet, ut absque temeritate ea coniunctio asserti posset. Si autem mortalis contradictio, non physica inter gratiam, & peccatum, admittatur eodem argumento virgentius, quam ex physica contrarietate, eorum coniunctio de facto neganda colligitur. Neque enim adeo indecenter, adiungenda gratia peccato asserti conaturali providentia potest, nec ab Angelis potest gratia peccatum adiungi, quibus ad contraria coniungenda potestas non est. Hoc autem argumentum, æque probat conclusionem, siue independentem, siue dependentem à meritis, & libera Angelorum dispositione donata eis gratia fuerit: est enim hoc ad asserendam, vel negandam potentiam absolutam antecedentem Angelorum ad peccandum pro instanti creationis conductam, non autem ad peccatum, pro eo instanti in ipsis asserendum, cum ex formali incompossibilitate, siue contradictoria, siue contraria, physica, vel mortali peccati cum gratia, quæ, vnde, & quomodocumque hæc ab Angelis habeatur, æqua, atque eadem inuenitur; ut mittam modo specialem modum nostrum iustificationis formalis creaturæ rationalis, per habitum gratiæ datum t. 1. de ente supernaturali controu. de gratia habituali. Denique scripturæ, Patrum, & Concilij Bracharensis, & Leonis testimonia recitata quæst. 1. certam 1. à num. 2. hanc gratiam, & iustitiam formalem, in qua creatos Angelos docent, non eis solum, sed bonitatis voce explicant aientes bonos, & cum bonis, siue inter bonos creatos Cacodæmones fuisse; si autem lethale haberent tunc etiam, cum crearentur, non magis tunc tales essent, quam nunc, cum in infernum detrussi cruciantur.

4. Dicendum est secundo Angeli potentia ordinaria, & providentia conaturali, neque ex parte antecedentis potuerunt in instanti creationis peccare mortaliter, fuitque proinde illis eo potentia, & providentiæ ordine peccatum absolute impossibile. Probatur conclusio: Gratia à Deo creaturæ rationali independentem ab vlt. libertatis ad peccandum donata abolet ex parte actus primi potestatem ad

5. Hoc autem statuto principio pro syllogismi
maiore pergit argumentum, atqui gratia habitualis,
sive formaliter sanctificans, infusa Angelis à Deo
fuit in instanti creationis omnino independentes ab
exercitio libertatis ipsorum erga peccatum mortale,
idque, connaturali providentia esse factum : ergo
connaturali providentia, & potentia Dei fuit Angelis
peccatum mortale in instanti creationis ex parte
etiam antecedenti, & actus primi absolute impos-
sibile. Consequentia est legitima. Minor probata,
q. 1. certam. 2. conclu. 3. n. 4. ex Patribus, & cer-
tam. 3. à num. 1. à ratione : scilicet Angelis, absque
ulla libera dispositione sua gratiam infusam in crea-
tione instanti fuisse, libera autem peccati omisso
aliqua dispositio esset. Et quidem gratia, & dono-
rum supernaturalium in quibus creatus Lucifer fuit
desiderio, ex Isaia, & Ezechiele, etiam à Patribus,
& interpretibus pensata (viti à nobis etiam citat.
q. 1. cert. 1.) non solum velantia Luciferi & sequa-
cium irrisoria exprobrato & demonstrato esse, offen-
dend. ex qua supernaturali felicitate, dignitateque in
tantam miseriam proprio vicio voluntaris, & amen-
tiae suae fuerit prolapsi, fed ingentis etiam ingrat-
tudinis oritur in Deum ponderatio in quem, tot, &
sola ipsius bonitate, liberalitate & magnificentia, do-
nis supernaturalibus, cum primum crearetur, prae-
senti, nihilominus rebellant, vi Patres, Doctores,
& Catholici omnes miratundi perpendunt : ca vero
ponderatio magnopere eucuat, & fi ob eorum libe-
ram dispositionem, & honestum exercitium libera-
tis suae in praecepti praesertim grauis observatio,
gratia & supernaturalia dona fuerint ipsis à Deo in-

6. Esti autem auxiliorum efficaciam proptione cupio pro infanti eo creatum, ne peccaret, satis peccatum pro illo infanti per amum ab Angelorum Artifice, & conditore Deo iuxta decentiam prospectum videatur, vt in eximie p adfinitatis comparatione cum vulgo praeinfor factum specialiter, & praecuratum peccatum, ac ne in illis fit censetur; tamen, vt ipso creationis modo cupitis etiam iudicioribus indubitatum fuisse etiam non a Deo, & naturae ab ipso conditi, led a liberalitatis ipsorum vultu Angelorum peccatum pronuasse, oportuit condi a Deo eos in primo illo instanti cum gratia, & in gratia simul conceat: cum enim ita a Deo tunc creata natura Angelica deprehendatur, si potest deliquerit, proprie voluntatis, & libertatis abusu, ac vitio deliquisse, non autem naturae determinatione, ad peccandum, cuiusque auctori Deo, ab aliquo, non nimis fidofo, ac vefofo, tribui minime potest, siquidem ea graue infusione, pro illo infanti, quo creata natura fuit non solum, natura a peccato immunis (quod habere quibusvis etiam efficacibus auxiliis ad non peccandum absolute tunc etiam poterat, ni gratia habituali, & independenter ab exercitio libero peccandi praeuenerit) led, & absolute, & ad peccandum in post creata tunc adeo aperte monstrabat, vt iustius, longiusque ab Auctore Angelorum Deo causa, & Auctoris peccati indecentia, omnium altissimae abigeretur: id, quod eius decentie congruentius conuatiualiter fuit. Hunc discursum pro creatione Adami in gratia, & concreatione cum ipsa ipsi Ecclesiasti. c. 15, & c. 7. illis verbis. *Solummodo in iustis, quod fecerit Deus hominem rectum, & ipse in iniustis miseretur questionibus*, & ad Hicron. *Ne videatur commune hominum damnare naturam, & Deum auctorem mali facere, dum talium videtur esse, qui malum vitare, non possunt argute praecati, & qui bonos non a Deo creatos; fuit quia libero vultu arbitrio delictis vitia nostra ad peiora labi*. Eidem rationi insistent Epiph. har. 12. ubi titulo Epistolae ad Galatas, confutat. 6. & har. 66. specialiter de Angelis; videtur quoque, eodem rationem prius dederat Dion. c. 4. Diuin. nomin. vbi & S. Th. lect. 19. sub init. Apoc. in can. col. 8. ad id ipso ignorat. vt. Hierol. Causa. sub init. Theodor. lib. 5. Epitomes diuino. decret. c. 10. Ambros. l. exhamer. c. 8. post init. Cribens in constitutione mundi opinio malitia interm fuisse, ne diuina operationis & palestrinae creaturae, quae decorata sunt admiscere videantur. Et hanc fere solum conclusionem rationis (e diuino quoque cum

Dominicani Thomistæ volunt; sensu statim confutanda). Tho. contendit: vt scilicet connaturaliori & generaliori apud omnes omnino rationales creaturas Angelos creaturæ cum gratia independentem ab exercitio libertatis, ipsorum ad peccatum, ex quo peccati pro illo instanti absolute, & antecedenter impotes fierent, ne à Deo cum peccato, aut natura ad illud determinata creatos posset aliquis euentu aliquo absolute possibili apparerent adhuc ratione, aut errore suspicari. Ità verò censere de S. Thoma debita in primis ipsi obseruantia me cogit, ne scilicet ipsi adeo inefficax, & falsa sensu horum explicata ratio tribuatur: secundo, ne sibi citata lect. 19. ad caput Dionysij citatum contradicat.

7. Dicendum est tertio, implicat absolute, potentia, & prouidentia quauis Angelorum vllum (idemque esto de quauis rationali creatura) in instanti ipso creationis lethaliter peccare aut gloriam absolute promereri. Probat conclusio ex dictis, quæst. 4. proxima cert. 2. etenim nec lethale peccatum, nec meritum vitæ æternæ absque plena deliberatione, & exercitio libertatis esse potest, vt omnibus est notum: atqui Angeli in illo ipso vnico, & indissolubili instanti creationis suæ nullatenus, nullaque potentia, & prouidentia, quantumuis absoluta, extraordinaria & miraculosa plenam deliberationem, atque exercitium libertatis absolute tale, habere possunt, vt nec creatura rationalis vlla in instanti indissolubili, in quo primum materia deliberationis, & exercitij libertatis, proponitur (si vera sunt, quæ citato cert. 2. conclusimus à num. 3. concl. 2.) ergo Angelus in instanti creationis suæ nullatenus, nullaque, quantumuis etiam extraordinaria, & absoluta potentia, & prouidentia, potuit lethaliter peccare, aut gloriam æternam promereri. Huc trahere rationem S. Thomæ cert. 2. examinandam vellem, vt vim de absoluta etiam Dei potentia haberet; obstat autem, quod deliberationem plenam, & exercitium libertatis absolute tale, in instanti quo primum materia exercitij virtutis proponitur posse rationali creaturæ cuius etiam potentia, & prouidentia ordinaria naturaliter competere expresse docuit, vt vidimus citat. qu. 4. cert. 1.

CERTAMEN II.

De peccato veniali obreptio Angelorum in creationis instanti.

1. Dixi de peccato mortali hæcenus, ac de merito absoluto vitæ æternæ, quæ absolute, & plene liberum exercitium voluntatis angelicæ requirunt, & quibus gratia, in qua à Deo conditi Angeli sunt, repugnat: quid autem dicendum de venialibus peccatis erit: quæ nec plenam absolute deliberationem & exercitium libertatis absolute tale, requirunt, & surreptitia proinde vocantur, nec gratia, & amicitia Dei aduerfantur, sed cum ipsa facile, & frequenter in omnibus, iustis (Christo Domino eiusque Matre exceptis) componuntur: de aliis enim venialibus, ex obiecto, & materia cum plena deliberatione admissis possibile Angelis nullatenus tunc fuisse probat ratio postrema; de his enim rationes datæ pro conclusionibus de facto, & de possibili negatiuis nihil prius euincunt sola illa de creatoris Dei decentia, ne peccata eiusmodi defectui artis, & sapientiæ, qua eos condidit, tribui possent si ea cum primum fuerunt, admiserint, negatiue de veniali videtur fauere; quare posset in quæstione hac de venialibus, non satis neque ex instituto à Doctoribus versata, vixque ab aliquo ensim tacta & proximam rationem negatiua de finitio aliquibus placere: placuitque nostro Quiròs,

qui tam de mortali, quam de veniali negatiuam conclusionem Doctorum, etiam de potentia absolute intelligit, citat. disput. 68. tam aduersas rationes impugnans, quam negatiuam probans, satis debili ratione in quam disliceat Carmelini primum succiderunt.

2. Alij vero dicere possent: esse de subiecto non supponente hanc de obreptio venialibus, ex aduentitia, & libertatis plena de facto quæstionem: etenim rationis, deliberationisque plenæ defectus, in nobis nostræque voluntatis affectibus, ex eo prouenit, quod appetitus sensitiuus rationem, ac rationalis appetitus affectus, & deliberationem suis motibus sensibilibus præuenit; quod Adamo in statu innocentie contingere non potuit, nec nobis, si cum innocentie statum essemus sortiti: cum ergo Angeli in gratia, & innocentie statu conditi fuerint, nec sensitiuum appetitum habeant cuius motibus rationalis suus appetitus præuenit à rationis deliberatione, in suis affectibus turbati, distrahique possit, veniale eorum peccatum ex rationis, & inaduertentie defectu videtur, Angelis pro creationis instanti æque, atque Adamo pro statu innocentie, impossibile: sed omnia ad rationis trutinam vocanda vt non nisi ex plena aduertentie, ac deliberatione voluntas angelica affectus suos circa obiecta propostia eliceret. Accedit, quod ad peccandum venialiter ex inaduertentie proponi aliquantulum malitiam obiecti, vt ab eo retrahi voluntas absolute possit necessitate debet; alioqui, nec cum aliquali imperfecta libertate secundum quid in prohibitum; & malum obiectum voluntas ferretur, nec venialiter peccaretur; non autem videtur quomodo propostia Angelo malitia obiecti retrahente ipsum ab eius prosecutione eam plenè, & perfecte in quouis cognitionis, quæ siue intuitiue, siue abstractiue proponatur, genere, non cognoscat, & penetret, vt inaduertentie erga ipsam locum relinquatur, ex qua solum venialiter defectu deliberationis peccet, cum adeo pure, ac perfecte intelligentie Angeli omnes sint.

3. Dicendum est primo quæstionem de subiecto non supponente non esse, quia defectus plenæ aduertentie, ac deliberationis erga malitiam obiecti ab eius prosecutione retrahente est in Angelis possibilis. Probat forte aliqui conclusionem: quia anima rationalis perfectius intellectiua Angelis non repugnat, aliquorum recentiorum iudicio, aliorum vero sententia an repugnet an possibilis absolute sit? incertares est: neque ex perfectione totalitas substantiæ, quæ Angeli animæ rationali natura sua substantiæ partiali excedunt, ea repugnantia efficaciter ostenditur; Si autem in anima rationali perfectius intellectiua is aduertentie, & deliberationisque plenæ defectus locum habere potest vique, & in Angelis poterit habere locum. Hac tamen ratione non vtor. Tum quia perfectius intellectiua animæ, quam Angeli, adhuc aliqui sint, possibilitas positue cum verisimilitudine aliqua non probabitur. Tum: quia de omnibus Angelis creatis superiorum Hierarchiarum, maxime Hierarchia supremæ Cherubimorum, ac Seraphinorum improbabile potius est. Tum denique, quia nec de Angelis infimæ hierarchiæ, & gradus intra eam infimi probabiliter asseri potest: cum ex his sint qui hominibus præstint, eorumque bono prospiciant, ac prouideant: æquum autem, & connaturale non est, Præsides, ac bonorum prouidiores, & prospectores hominibus, animabusque deputari Angelos ipsi natura sua minus intellectiuios & rudiores. An vero, ultra creatas animas, homines, & Angelos omnes in omnipotentia penitus possibiles alij claudantur, in quibus ea animarum creatis perfectiorum, præ Angelis imperfectioribus, quam infimi ex creatis excellentia esse possit? ex inutilibus (in quibus recentiores non pauci laborare & diuinare vitiolè amant) quæstionibus est, & extra præsentem, quæ de Angelis, qui creati sunt, non autem de pure possibili procedit.

4. Probatio nostra est, ex principio satis Philosophis, & Theologis communi, quare, ad hominem contra eos, efficax, etsi non satis firmum nobis, principium sit, ut disputatione 4. quaestione 5. cert. 5. à num. 8. constabit, quia Angelus perfectissime etiam intellectivus, non solum ex creatis de facto, sed etiam ex possibilibus, essentia sua est creatura, & facultatis virtutisque intellectivæ limitata, & quæ neque omnia obiecta simul percipere, neque æque magna intentione pluribus eorum simul possit attendere, ac si paucioribus, aut vni solum attenderet, ut de se, & experientia notum est: unde illud axioma philosophicum manavit, *pluribus intentus minor est ad singula sensus*, quod non de facultate sensitiva solum, sed cognoscitiva quavis creata intelligitur: ita enim omnibus æqueque intente, & perfecte mentaliter etiam attendere, ac si vni tantum obiecto percipiendo attenderetur, non quidem limitata & creata, sed infinita, & increata mentis diuina, Deique solius proprium est: de quo proinde Tertullianus, quia solet profunditate, merito aiebat: *Deus ad omnia (obiecta) sufficit, nec potest esse sua perspicacia prauaricator*. Iam vero, si ita res in Angelis eorumque creatis ac limitatis mentibus habet, ut attentione ad plura obiecta, simul in eodem instanti percipienda, singulis attendat minus, minusque adhuc, & minus, quo plura, & plura ea obiecta sint: atque ita intente, vni, vel alteri obiecto percipiendo, ac penetrando possit intendere, ut vix aliquid, ac, ne vix quidem, virium facultati eius intellectivæ, pro tunc, relinquatur otiosum, quod alteri obiecto percipiendo possit impendere, fieri plane potest, ut malitiae terrahentis, ab obiecti mali prosecutione attendendæ, nil, aut perexiguum virium facultatis intellectivæ Angelo relinquatur, & tota tota, vel fere tota, aliis obiectis, simul impense, percipiendis, vel bonitati obiecti attrahentis occupata, libertati, ac deliberationi ad eius prosecutionem, vel fugam nullus, vel perexiguus, ac fere nullus locus relinquatur, ac proinde ex plenæ aduertentiæ defectu veniale surreptitium possit incurrere. Hinc vero ratio, pro opposita non suppositione subiecti questionis huius facile evanescit, iam ad questionis decisionem, mihi difficilem, ac prolixius dubiam, veniamus.

5. Dicendum secundo est. Angelus in primo instanti creationis suæ, peccatum veniale surreptitium, ex inadvertentia, seu de facto aduertentiæ, ac deliberationis plene in obiecto malo prosequendo potuit absolute admittere. Est contra nostrum Quirous loco citato, qui Angeli impeccabilitatem, peccato etiam veniali quovis, quo instanti creationis intelligit, atque vniuersim docet. Probatur, quia gratia habitualis in instanti creationis Angelo quomodolibet infusa à Deo, nec antecedenter, nec consequenter adhuc veniali peccato, aduersatur, ut omnibus est notum. Rursus obreptitium, ac surreptitium veniale ex defectu plenæ aduertentiæ, ac deliberationis instantanea esse potest, cum solum ad plenam deliberationem rationalis creaturæ diuisibilis duratio, à quo primum deliberationis materia propofita est, requiratur, non autem ad deliberationem secundum quid solum talem, & quæ præ inadvertentia ad alteram partem vix deliberationis nomen meretur, atque ad subitos instantaneos voluntatis motus, quam ad deliberatos propius valde accedit, quæ satis, ut dixi, ad hominem contra plerosque (ne dicam omnes) Doctores efficax est, tamen nobis non admodum firma, ut videbis disput. 4. quaest. 5. cert. 5. à num. 8. Denique: ratio illa indecentiæ artis sapientiæ, & summi Artificis, & conditoris Angelorum Dei in venialibus hisce surreptitiis defectibus pro creationis, instanti primo etiam connaturaliter Angelo possibilibus non probat. Tum quia fini ad quem, opus nempe Angelus conditum est non

opponuntur, nec ferè eius affectionem retardant: tum, quia, opus, siue natura Angelica, non adeo perfectum essentia sua opus est, quod vel minutulus, vixque perceptibilis defectus, æqueve dedecet, debeatque ab Artifice, & arte, eius etiam absoluta possibilitas præcaueri: maxime, cum surreptitia venialia ex natura potius naturæ rationalis debilitate, & facultatis intellectivæ cunctitate, ac limitatione, quæ pluribus æque, & perfecte attendere simul nequit, quam ex voluntati, & vsus libertatis vitio proveniant, demum adeo minutuli defectus, nec operis, nec Dei artificis, ac diuinæ suæ artis indecentiam concernentes surreptitia venialia sunt, ut, ne in viris quidem perfectissimis, quos ad quam maximam perfectionem, & absolutissimam Ecclesiæ virtutisque militantis, & triumphantis exempla amicissima, & accuratissima prouidentia, & prædestinatione elaborauit Deus, ne de facto plura quotidie fuerint, nedum absolute potuerint, præcauerit adhuc in eorum aliquo, ad potentiam, & gratiæ suæ ostensionem. Desperam, cuiusque vniuersum filium Iesum, ut diximus, excipe: in quibus, vel vniouis hypostatice, vel maternitatis summæ dignitate tantulus defectus ille dedecet; quæ ex ratione Dominicanorum, quomodocumque explicata, & contra hanc conclusionem extensa, opponi possent, eius rationis confutatione excluduntur.

CERTAMEN III.

Dominicanorum Thomistarum & ea in re sequacium pro impeccabilitate Angelorum in instanti creationis quouis modo ab eis explicata infirma consulantur rationes.

1. Nilil Doctoribus maiori attentione curandam, prouidendumque est, quam debilia, fallaque conclusionum suarum fundamenta detegere: præsertim, quæ à plerisque, nec contentendæ authoritatis viris animaduertitur circumferri, ne eorum fundamentorum infirmitate conclusio, aliis firma, nutet, atque in disputationibus à viris sapientibus contemnatur, ex eis plane esse censet rationem Dominicanorum Thomistarum pro asserta à nobis etiam absoluta impossibilitate peccati mortalis Angelorum in instanti creationis delumpam ex S. Thoma citata qu. 63. a 5. corp. scribente, *quoniam enim res aliqua in primo instanti, quæ esse incipit, non potest operari; tamen illa operatio, quæ simul incipit cum esse rei, est illi ab agente, à quo habet, esse: sicut moueri sursum inest igni à generante, vnde si aliqua res habeat esse ab agente deficiente, quod possit esse causa defectiva actionis, potius in primo instanti in quo incipit esse habere defectum operationem, (ut tribus curux, ac defectuosa ex qua claudus animalis motus procedit exemplo statim confirmat,) pergit, agens autem, quod Angelus in esse produxit (scilicet Deus) non potest esse causa peccati, unde non potest dici, quod Diabolus in primo instanti suæ creationis fuerit malus. Fateor verba hæc rationem à præfatis Doctoribus intentam planiori intelligentia sonare; tamen Doctoris Angelici reuerentia ipsius mentem benignius fuerimus interpretati, cert. 1. num. 6. sub fin. ne debilem adeo interpretationem ipsi tribuamus, quod si nostra illa interpretatio textui recitato, non congruat, nil modestius fuit à nobis potest eo, quod dictum à nostro Valquez fuit citata disp. 236. c. 3. §. Ego quidem fateor: nempe altiore S. Thomæ sensum esse verbis contineri, quam nos assequi possumus, certè Capreolus inter Dominicanos Thomistas non contemnendus, rationis,*

tionis, quæ eis verbis sonat infirmitatem recog-
noscentis alio eorum verborum sensum, non tamen
feliciter traxit: cui accedere dicitur Caeteranus, & si
demum absciderit, ut vidimus, quæst. 3. Carmelitani
discalceati citato loco, cert. 1. & si rationem S. Tho-
mæ Thomistico sensu communiori tueretur proficien-
tur valde ab eo recedunt: quo cum rationis sen-
sum, Dominicanorum Thomistarum taciti etiam
impugnat, eiusque falsitatem satis declarant. sed
horum etiam ratio & sensus firmiter, veroque simi-
lior nequaquam est Thomistico communi, quem
reiciunt, etsi discursibus nostris Quirios, eorum ratio
fulciatur, ut inferius ostendemus.

2. Communis rationis Thomisticus sensus, quem
S. Thomæ verba sonant (nempe, quod omnis opera-
tio, quæ incipit cum ipso esse effectus tribui debet
efficienti, & auctori effectus ipsius, ac subinde
agenti, & auctori Angelorum Deo operatio prava,
quæ in primo creationis ipsorum instanti ab eis fiet
(et) facillime exploditur. Etenim operatio prima
effectus cuiusvis, & quæ cum eis esse incipit, tunc
solum auctori effectus illius tribuitur, cum ab eo
effectus, eiusque natura cum ipso suo esse accipit
per determinationem ad eiusmodi operationem,
à qua ipse de se nequeat absolute se cohibere, &
abstinere, ut patet in igne ad motum sursum, & ter-
ra ad motum deorsum, & reliquis agentibus natu-
ralibus ad suas operationes naturales, atque ab
ipsis necessario, & irresistibiliter exercendas: Atqui
Angelus nequit in se, nec in sua voluntate, neque
in cogitationibus utramque partem indifferenter po-
nentes in primo illo instanti creationis suæ
accipit à suo auctore Deo determinationem, ad
operationem pravam, cui de se nequeat absolute
tunc resistere, sed debeat, ex necessitate nature
ex parte actus primi consideratus, in operationem
pravam despicere obedire, ergo, etsi eam tunc eli-
ciant, & peccet, auctor, & conditor Deus, peccati
illius causa, & auctor non erit, cui proinde tribua-
tur Angeli peccatum, sed Angelo, qui solus ex in-
differenti sua potestate antecedente, & arbitrij liber-
tate se tunc determinat in actu secundo, & liberta-
tis illius exercitio, per pravam ipsam operationem.
Confirmatur, quia per hocce in sequenti duratione
potest Angelus peccare, quin Deo, ut auctori eius
peccatum tribuatur, tribuere villatenus possit: cum
tamen pro ea duratione in qua cum Angeli esse, seu
existentia coniungitur simul eius peccatum existen-
tiæ, & esse Angeli ipsius, atque atque, in instanti
creationis, causa, & auctor Deus sit, & cogitatio-
nis indifferenter preparator, ac dispositor, & solus
quidem, si tunc primum obiectum & materia deli-
berationi subiecta Angelo proponitur, ac prima sub-
inde cogitatio indifferens sit, quæ in negotio quo-
vis non à creatura rationali, sed à Deo ex Aristotele
Philosophis, & Theologis est: ideo autem in se-
quenti duratione prave operationis Angeli per hoc-
ce causa, & auctor Deus non est, etsi eorum om-
nium, quæ diximus causa, & auctor sit, quia ex
omnibus determinationem, ad prave operandum
Angelus à Deo non recipit, sed potius indiffe-
renter ad id, vel eius oppositum potestatem, &
libertatem, ex qua seipsum operatione ipsa prava
exercit, & in actu secundo determinat ad peccan-
dum: ergo nec peccati ab Angelo admissi in in-
stanti creationis causa, & auctor Deus esset, in
quo nihil aliud Deus ex parte actus primi deter-
minationis ad peccatum, quam in sequente dura-
tione Angelo præstat, sed solum eius indifferen-
tiam, & libertatem in actu primo constituit, ex
qua seipsum pro arbitrio suo operatione ipsa prava
determinare possit, atque exercere determinat
ad peccatum: quod enim Angelus primo esse tunc
incipiat, vel non incipiat, siue influxus, & causa-
litaris negotiationem (ceteris, quoad influxum, &
causalitatem, cum peccat, ad actionem eius
pravam ex parte Dei paribus) nil ponere, auster-
re potest, ut Deus sit, vel non sit operationis
Angeli prave, ac peccati causa, & auctor. Hoc

patet de se, & exemplo motus ignis sursum, qui
non solum in instanti quo primum ignis est, at-
que producit, sed quo post conservatur, sur-
sumque movetur agentis, & conservanti ignem, ut
causa, & auctori tribuitur, quia ab alterutro à quo,
vel primo sit, vel conservatur, recipit ad sursum se
movendum determinationem.

3. Vigetur ad hominem contra Thomistas præ-
fatos, quia multo minus determinationis, & influ-
xus in Angeli peccatum in instanti primo crea-
tionis, adhibet, ponitque de suo Deus eius na-
turam, voluntatem, & indifferenter cogitatio-
nem causando, quam physice eius voluntatem
prædeterminando ex parte antecedentis ad actio-
nem pravam, ut ab Angelo est progressura, est-
que materiale peccati, prædeterminationem autem
voluntatis ad actionem pravam Angeli, quem pri-
mo producit, nequaquam de suo ponit Deus, sed
solum usum omnipotentia suæ in eo instanti arbi-
trio voluntatis Angelicæ permittit ad pravam actio-
nem atque ad eius oppositum: & tamen idem
Thomistæ nec addita à Deo physica prædetermi-
natione, quæ velit nolit, prorsusque irresistibi-
liter, atque infallibiliter ex parte actus primi tra-
hitur ad peccatum Deum auctorem peccati fateri-
tur, sed (ut Catholicos decet) mordicus negant,
quia nihilominus cogitatione indifferenti adstante
libertas Angeli persistit: ergo multo magis pecca-
ti angelici, si in primo instanti daretur, auctor
Deus, & causa non foret, ex productione na-
turæ voluntatis angelicæ, & indifferenter cogi-
tationis (quæ omnia coniungibilia de se, ac natu-
ra sua sunt, cum actionis prave omissione) ex
immissa ab eo prædeterminatione, ex parte actus
primi connexa essentialiter cum actione prava, &
peccato, & inconiungibili, ac prorsus pugnantem
cum omissione peccati: irrationale enim assen-
tendum, ea quæ adeo essentia sua indifferenter
principia sunt, ut adesse nequeant, quin liberta-
tem voluntatis Angeli, & cuiusvis creaturæ, consti-
tuant, etsi adit voluntati creaturæ compingit
aliud, ex parte antecedentis physice illam præde-
terminans ad pravam actionem, ac subinde, ad
peccatum, atque ob eius libertatis persistenti-
am in sic etiam prædeterminata voluntate creaturæ huic
solum, ut causa actionem pravam tribui, non Deo,
& tamen è solo defectu physice prædetermi-
nationis à Deo (ut dixi, tomo 1. de Deo vno
controverti. 3. disputatione 1.) eadem illa prin-
cipia libertatis voluntatis non constituere, vel
ea constituta non ita tribuendam Angelo to-
tam actionis prave, ac peccati, quod increatio-
nis instanti admitteret causalitatem, sed esse vl-
terius refundendam in Deum. Arguo ad homi-
nem, sed rationem illam, & alias excusandi
Deum physice prædeterminatorem ad materiale
peccati, (Thomistæ Recentiores Dominicani vo-
lunt) ab eius causalitate exclusi fuisse, & effica-
citer loco citato disputatione 3. Nec valet phy-
sicæ prædeterminationis compositionem cum liber-
tate creaturæ, & excusationem subinde Dei à
causalitate peccati, non esse peccati creaturæ cum
primum est, atque à Deo producit, sed infe-
quente duratione, in qua conservatur. Hoc enim
distinguitur, numero 2. Deinde quidam temporis,
aut instantium diversitas constitutioni libertatis in
actu primo, atque inde quæsitæ excusationi Dei
à causalitate peccati præstare potest: Tertio, cur
non poterit Deus prædeterminationem ad materia-
le peccati cum reliquis, quæ diximus, in instanti
creationis simul producere, vii ad actionem hone-
stam liberam, & meritariam per hocce in instanti
creationis Angeli simul producit: Quarto, quia
prædeterminationem ipsam primo producit Deus,
cum qua, ubi primum est, actio prava, & pec-
catum simul existit, tam in Angelo, quam in
homine: ergo argumento, & ratione tua cau-
sa erit, & auctor peccati Deus, si quid ea ratio
tua probat.

4. Alia veterum aliquot Theologorum ratio fuit. Nullus Angelus in creationis instanti peccavit, ut vidimus: ergo nec potuit in eo instanti peccare. Probat consequentiam, quia vero simile non est, nullum peccasse, cum omnes absolute possent peccare. Maxime, cum in sequenti duratione in qua, absque dubio peccare omnes potuerunt, non vnus tantum, sed adeo multi Angeli peccarint. Probat Soar supra, c. 20. consequentiam, quia, quod omnibus conuenit, id ex communi aliquo naturæ ipsorum competenti conuenit; ac similiter, quod ab omnibus abest, ex connaturali saltem repugnantia naturæ ipsorum communi abest, ac deficit: ergo defectus peccati lethalis in instanti creationis, qui omnibus Angelis conuenit, ex repugnantia, & impotentia naturæ Angelicæ, cum lethali peccato in instanti illo promittit. Negatur consequentia prima: etsi enim vim habeat probatio prima in iis in quibus ex suppositione rerum aliquot naturalium, Dei voluntas potentia, & pouidentia eorum naturæ, existentique legibus coarctatur, secus in iis in quibus nil naturale supponitur, cuius exigentiæ, connaturalique, ut sic loquar, iuri Deus attendere debeat, ut connaturaliter provideat, & operetur: sed integrum prorsus eius arbitrio est sic, vel secus providere, & operari, quin iuri, aut exigentiæ precariæ alicui naturæ adueretur. Huiusmodi autem est productio Angelorum omnium ex illis, quos nouit gratia sua efficaci suffulso temptationi prauæ in illo instanti, quo creati sunt, non consenturos, vel ex eis, quos celluros nouit in eo instanti, si crearentur: equid enim iuris in natura rerum erat, quod alterum exigeret, & alterum, etsi precario, à Deo fieri prohiberet? Hinc etiam Soari probatio euascescit: quæ solum probat in iis, in quibus ius aliquod naturale, nec prorsus Dei arbitrium nulla naturali exigentiā adstante intercedit. Maxime in re presenti: in qua, ut peccatum in hoc instanti, vel in omnibus, vel in singulis Angelis vitetur, gratia auxiliante efficaci supernaturali, ac toti etiam naturæ indebita opus est, ex catholica fide: quam conferre, pro instanti creationis, vel omnibus, vel aliquibus, vel nulli ex creatis Angelis non tenetur. Omitto aliam Soari confirmationem, quæ contra hoc dogma catholicum de necessitate gratiæ supernaturalis auxiliantis, ut pro quouis instanti creationis lethale peccatum à rationali creatura vitetur impingit. Arguit enim Soar, creaturæ rationali debere carere aliquando peccato: miserrima quippe esset, cui, nec per instans vnus carere peccato, præsertim mortali, deberetur, quod si pro aliquo deberetur pro primo suæ existentie, & creationis, quo è Dei manibus Angelus prodire deberi conformius rationi est. Sed debitum hoc carendi peccato, mortali saltem, dogmati præfato catholico contradicere.

5. Disceat Carmelitani Salmantini probant, quia debitum est Angelis in instanti creationis Dei amor, cum quo pugnat peccatum, saltem mortale: ut, & hominibus, ubi primum physicè ad vsum rationis perueniunt, cum quo creati Angeli sunt: Alioqui cum de diligendo statim Deo præceptum homines habeamus, dubij semper de eius obseruatione in instanti illo proximo physico vsum nostræ rationis essemus, ni ex debito tunc nobis Dei amore iudicij de eius obseruatione conciperemus securitatem: si autem ita debitum amor Angelis in creationis instanti à Deo negetur, peccatum ex Deo veniet negante id, quod peccato repugnat, ac subinde Deo tribuitur peccatum. Hoc debitum amoris Dei, qui, cum mortali adhuc, pugnet, ac subinde super omnia Dei amor sit, eidem dogmati catholico contradicere æque ac debitum auxiliantis gratiæ. Confirmatio, ex simili debito nobis eodem vitio laborat. Eiusque confirmatio nihil non falsum supponit, in primis præceptum de diligendo Deo super omnia in instanti primo physico, quoad vsum rationis peruenitur, pro instanti primo physico vsum rationis à nullo asseritur; imo repugnat,

ex repugnantia deliberationis create in vnico instanti physico, & physice indiuisibili à nobis ostensa. Secundo, eo admissi securitas nostra de eius adimplerione non solum necessaria non est, sed de facto non admittenda, si dogmati de incertitudine status nostri in gratia quandiu sumus in via consonè discurrendum, & iudicandum sit. Si quidem, & nunc securi essemus in eo instanti primo vsum rationis in Dei gratia, & iustitia fuisse, & tunc fuisset de nostra iustitia certi: siquidem de amore Dei super omnia, qui vel forma iustificans est, vel ipsam secum affert, pro eo instanti certi, ac securi, contra præfatum dogma, essemus.

6. Ratio altera Durandi fuit. Cogitatio prima illius instantis ut peccatum ab Angelo admitteretur defectum aduertentiæ, & ignorantie alicuius, absque quo non peccatur, ex vulgari illo, *omnis peccans est ignorans*, ac demum defectum congruitatis habebit: Cum autem prima illa cogitatio à Deo excitante, & producente species ad ipsam sit, ut à causa particulari determinante per illas intellectum ad eam cogitationem, atque ipsi connaturalius sit cogitationem mediis illis speciebus absque defectibus ignorantie, inaduertentiæ, & congruitatis producere, fiet sane, ut connaturaliter produci debeat cum aduertentiā, & congruitate, cum quibus nequeat esse peccatum: ita rationem Durandi explicat, & confirmat Quirios lect. 2. au. 2. adiungens plura quæ Durandi non sunt. Sed Arrubalis, & Ludouici de Torres locis citatis, nempe, non posse esse peccatum, quin vicius, & efficacius proponatur bonum delectabile, & appetens, quam honestum, ut idcirco peccans dicatur ignorans quod à solo Deo in prima illa cogitatione fieri posset, & contra Angeli creati naturam, eiusque propensionem in honestum, quam in delectabile maiorem: quare, ut efficacior, ac viuacior cogitatio illa delectabilis boni, ut causæ particulari, nec iuxta naturæ exigentiā, sed contra potius, de se suoque arbitrio puro operanti Deo tribueretur, ita & tribueretur Angelorum procreationis instanti peccatum. Hunc vero præfatorum discursum, quod rationi Durandi addidit Quirios de suo tantillum immutauit, nec tantillum, sed multum apparentiæ eorum discursui ademit: exigentiā, quippe, & propensionem naturalem cogitationis illius viuacioris in bonum honestum, præ turpi delectabili in Deo, qua particularis eius causa est, ponit, non in Angelo creato. Addit etiam maiori viuacitatem cogitationis illius primæ congruitatem, atque ad vtramque, è naturali propensione, & modo operandi suo, ut causa particularis, ac determinans ad ipsam est, propendere, ac teneri Deum, ne causa, & author peccati sit: Id autem falsum, nec satis dogmatibus Theologicis, & Catholicis congruum est, nec Arrubal, nec Turrianus docent, sed maiorem viuacitatem, & efficacitatem physicam cogitationis honesti, quam sit boni turpis delectabilis, subiectum quidem congruitatis esse, non vero congruitatem: siquidem posse tunc viuaciori non consentire (quo & illa viuacior congrua non erit) ut remissiori intendendæ se deinceps applicare, ut tunc etiam, cum intensior opposita, ac viuacior illa est feruenter contradictionis libertas, ut eius doctrinæ de maiore viuacitate cogitationis Author Valsquez explicuit semper, 1. 2. disp. 43. cap. 2. & 3. & dist. cap. 5.

7. Verum ratio hæc nullius est ponderis quomodocumque explicata, & instructa; illud enim de necessitate viuacioris cogitationis alterius extremi, nempe boni delectabilis, quam honesti, ut peccetur, eoque sensu *omnis peccans sit ignorans*, peccetur, eoque sensu contrarietatis ferè, ex falsum est, ac libertatem contrarietatis multo terminis ipsis reuertit, nec per consequentias multas contradictionis libertatem tollit, ut ratio 1. de ente supernaturali. controuersit, de gratia de de entitate physica auxiliij efficacis ex instituto ostendimus, ac nobis prior Sotrez, libro primo, de

de grat. cap. 12. & 7. de Angelis, cap. 1. Secundus quidam iuris, siue exigentia precarie in Angelo aliave creatura naturæ totius, ut Deus (quem eius primæ cogitationis autorem facimus) speciebus intensioribus honesti, quam turpis ad intensiorem, viuidiorem, ac physice efficaciorē honesti, quam turpis delectabilis cogitationem primam determinet: Angelus enim indifferentis ad vtrumvis voluntatis est, nec amplius subinde petit, quam ex parte obiecti in actu primo proximo sufficienter ad vtrumvis constitui: id, quod remissis æque cogitationibus, vel remissiore altera (dummodo ad suum obiectum prosequendum mouere sufficienter minimo etiam sufficientiæ, valeat) factis à Deo præstatur, quin naturalia naturæ, & voluntatis Angelicæ iura despiciat, ac proterat, sed attendat, quod si non solum viuacitatem physicam, maiorem cogitationis ad honestum, sed & congruitatem deberi Angelicæ naturæ contendat, Dei gratiam auxiliantem: & in genere gratiæ, ac beneficii, quam maximam, rationali creaturæ deberi, ac prorsus naturalem esse hereticæ, contra fidei dogma contendunt. Quod, etsi de humana creatura, seu homine in speciali materia contra Pelagium, eiusque reliquias fuerit damnatum, de omni creatura rationali per Patres, scholasticos, & rationes omnes eum ipsorum, tum textuum scripturæ, ex quibus statum illud fuit vniuersum definitur, idem etiam absurdum incurritur, si Deum ita ad primam illam cogitationem etiam, ut causam particularem determinantem, sibi suæque perfectioni debere congruam illam providere dicas. Cum gratia non sit id præstare, quod quisque (ac Deus maxime) debet, ne sibi, aut perfectioni suæ cum indecentia, & indignitate deficiat.

8. sed tamen inde constat. Deum non è puro arbitrio suo, & subinde ut causam particularem, sed vniuersalem naturæ rationalis, angelicæ prorsus ut illam in actu primo proximo etiam ex parte principij intentionalis, & obiecti intentionaliæ morti, ad vtrumvis amplectendum, vel respiciendum adequatè sufficienter constituit productiones specterum ad eam cogitationem, seu cogitationes vtrumque obiectum voluntati, & arbitrio angelico proponentes in eo creationis instanti Angelicum intellectum determinare: quo arguitur omnes, nedum rationis huius, apprensus adhuc difficultas, cessant. Rursus Deum posse viuaciorem cogitationem obiecti turpis, quam honesti ab eo retrahentis, & vrgentiores occasiones peccandi ad iustorum ampliorem victoriam, & gloriam: imo, & eas quibus, de facto rationales creaturæ labantur, & congruæ, siue efficaces ad malum sint disponere, quin ipsi, ut auctori, ac tentatori, & fualori earum peccata tribuantur, sed ea solum permittat absui libertatis, à qua eis ita positus ac dispositis proveniant concursus Patrum, & scholasticorum sententia est expressa ad Rom. 1. Ezechiel. 14. Exodi 4. textu 10. & aliis innumeris locis, quæ sæpe ex Patribus ita explicuimus. Ac demum, cum omnium primarum cogitationum in quouis negotio denuo Angelis, vel hominibus post instantem primum creationis, & productionis ipsorum, causa determinans, & disponens, & auctor Deus sit æque, atque in instanti, productionis, & creationis ipsorum primo, ut diximus ita arguentes negare, non possunt, vel nec post primum instantem posse Angelos peccare duratione, sequente contra fidem, vel posse peccare in primo contra rationem, & conclusionem hanc suam tenentur fateri.

Christoph. de Ortega, de Deo Vno, Tom. II.

CERTAMEN IV.

*Prolixæ nostri Quirōs ratio, & meditatio
postrema nusquam est reiectis proximè firmior.*

1. **P**ostremam rationem conclusionis labore, & discursibus prolixis, & multis, nec vique (ut rebar) finitendis adhibuit noster Quirōs, d. 68. à sectione 4. ad 15. inclusive, ac lect. 18. quam de Angelorum compositorum ex materia & forma, quare à causa secunda creabilium (quos non repugnare censet) impossibilitate peccandi in primo instanti creationis instituit, §. vltimo in cuiusdam obiectiōnis examine ad eandem rationem, ut similitudinem, recurrit: ea vero ad summam, quam potest, redacta sic habet: creatio Angeli est gratia pure liberalis, & supernaturalis Dei, qua proinde, ut proprium eius opus Angelus primum prodit, quod non habet eius conservatio: ergo in creationis instanti Angelus est gratia pure liberalis, & supernaturalis Dei, ergo pro illo peccatum Angeli repugnat. Antecedens primum probat, quia Deus, nec sibi debet Angeli creationem, cuius neque ad esse neque ad connaturalem statum nihil creatum aliquid refert: alioqui creatura aliqua indigeret: contra id Psal. 15. versu 2. nec in connaturali statu, ex æternitate mundi creationem antecedente extitisset, & si absolute absque omni creatura esse posset: ut homo alimento, in connaturali statu indigeret, ut viuat, etsi absolute, absque illo conservari diuinitus possit: sed nec debet creare Angelo ipsi, quem primo creat (& si semel creatum debeat connaturali debito rei natura sua permanentis, carentisque contrario illum conservare) ut bene Recupitrus, tom. 1. de Deo lib. 4. qu. 19. tota maxime, à §. 6. tom. 2. in 1. p. 8. 7. lect. 1. à toto §. 39. & si male oppositum teneat (saltem de aliquo Angelo possibili) noster Henao, tom. 1. Empyrol. lib. 1. exercit. 12. lect. 6. leuibus satis argumentis, & hoc vnicò perspicuo principio discit: quod absolute non existentium nulla absoluta exigentia, iussu absolutum naturale physicum, & reale esse ad aliquid possit, ut in omni exigentia physica actiua, materiali formali, & reliquis patet.

2. Sed nec debetur Angeli creatio reliquis vniuersi, & naturæ totius partibus, totive vniuersæ ac naturæ, quæ Angelo, ut sui parte, constare debet. Tum: quia ex nullius partis, aut rei, ex quibus natura hæc tota, atque vniuersum constat exigentia naturali, & præuisione Deus Angelos creat: multoque minus, ex naturali exigentia, & præuisione naturæ huius, & vniuersi totius, quod ante Angelorum (quibus tanquam partibus essentialiter integratur) creationem natura tota, & vniuersum hoc absolute non est, ut qua totum, & vniuersum, aliquid possit naturaliter exigere: multoque minus partem, quam ve totum hoc absolute sit, absolute existentem supponit: exigeret enim quod, ut absolute sit, & exigit præhabet, vnde Athanas. orat. 2. contra Arian. Hieron. ad Ephes. 3. Damasc. 1. de fide, cap. 8. ac Patres alij omnia præter Verbum Dei gratia, & gratuita voluntate condita esse contra Arianos docent, & creationi rerum, præ conseruatione earum nomen gratiæ, & principij, seu fundamenti gratiæ totius nomen tribuunt. Anselmus de concordia prædestinat. cum creata liber. toto cap. 1. Augustin. epist. 91. Hieron. Epist. 189. Bernard. tract. de gratia, inde vero instantem creationis, & Angelus ipse pro eo instanti gratia pure liberalis, gratuita, & supernaturalis probatur: cum nulli debito exigentiæ naturæ, siue totius, siue partibus eius donec, sed à Deo, eiusque puro libito,

& particulari causa, & proprio Authore, tanquam proprium opus eius creetur, ac prodeat, ergo Deo imputaretur Angeli pro instanti creationis peccatum: illationem, sic probat. Angeli creatio, & Angelus in illo instanti est gratia Dei mere gratuita, & supernaturalis: ergo eius peccatum pro eo instanti imputaretur gratia Dei: ergo, & Deo, quod aperte repugnat: ac subinde pro eo instanti repugnat Angeli peccatum. Prima consequentia probatur. Peccatum pro instanti creationis ab Angelo admissum imputaretur Angelo, atqui Angelus, pro eo instanti, est gratia Dei mere liberalis gratuita, & supernaturalis, ergo imputaretur peccatum pro eo instanti admissum gratia Dei mere gratuita, & supernaturali, quod autem inde consequentia secunda deducit (nempe Angeli pro eo instanti peccatum Deo esse imputandum) ita probat.

3. Nequit tribui gratia supernaturali Dei peccatum, quin Deo ipsi imputetur, verbi gratia si auxilio gratia Dei peccati causatio imputaretur Deo, etiam, qui de se se, & motu (ut sic dicam) proprio, illud, ut causa particularis, nec solum, ut muneris causa vniuersalis, naturaeque exigentiae, & necessitati non deficiens satisfaciatur, produceret: tunc enim auxilium illud produxisse ex intentione, ut esset peccatum merito conferretur. Eodem autem modo producit primo, ac creat Deus Angelum in instanti creationis eius, scilicet, ut causa particularis, non autem ut causa vniuersalis, ac ne exigentiae, aut necessitati naturae deficiat, ut num. 1. & 2. ostensum est. Confirmat, quoties Deus concurreret, vel physice cauendo, vel moraliter permittendo peccatum, ut causa particularis, ac non ex iure, & obligatione causae vniuersalis, sine authoris, & prouisoris causatum secundarum de necessariis, ut suos vnaquaqueque effectus edat, muniaque obeat (quod quidem ius, & obligatio causae vniuersalis praevalent in Deo) esset causa peccati creaturae illud, etiam pro sua libertate, admittentis non secus ac causa particularis secunda illud physico influxu, vel morali permissione causans, & nullo iure, aut obligatione valentior permittens: atqui Deus, ut causa particularis causans Angelum in instanti creationis, sua etiam libertate pro illo peccatum, saltem moraliter, & permittit, ut causa particularis causaret peccatum: ergo ipsi imputaretur, peccatum pro eo instanti creationis ab Angelo, sua etiam libertate commissum. Maior probatur de concursu, & physica causatione actionis prauae, & peccati nostri, ad quod si puro suo libito, ac non ex iure titulo, & obligatione causae vniuersalis Deus concurreret causa physica actionis prauae, & peccati nostri esset, & cui, ut tali imputaretur nostrum peccatum quia enim, titulo causae vniuersalis, & naturae totius, ac singularum, eius partium author debet causis liberis suam omnipotentiam paratam ad concurrendum adiungere, ut vtrumvis possit, & subinde concurrere, ut alterum exerceant, à peccati causatione physica, & si physice concurrat ad actionem prauam, excusatur à causatione.

4. Verum à causatione eius morali, cum peccatum nostrum permittit auxilii, sub quo illud prouidet futurum, donatione, eodem iure causae vniuersalis valentiori, & obligatione seruandi causae liberæ creatæ libertatem excusatur; quia ex ea obligatione non tenetur huius peccata impedire, & donatione efficacium (quæ in sua potentia habet, & certissime sua scientia talia prænouit, & ea non permittit; tamen eis, quia ab intrinseco efficacia non sunt, creatæ libertas absque ulla laesione constitueretur, atque ex ea parte muneris causæ, & vniuersalis creaturarum de necessariis prouisoris satisfaceret; etenim (inquit Quiros) & si moraliter loquendo respectu omnium, & singularum creaturarum voluntatum auxilia aliqua efficacia Deo nequeant deficere; cum tamen hæc omnia, & singula physice, atque potestate physica creatæ voluntatis frustrari effectus, at-

que inefficacia reddi absolute queant, si ad impedienda peccata creatæ voluntatis Deus teneretur ad impediendam physicam eius libertatem causæ, quo omnia auxilia, (ut physice possunt) ab eius physica potestate effectus essent frustranda, atque inefficacia redderentur, prorsus esse debet, quod muneris illi causæ primæ, & vniuersalis prouisoris creaturarum de necessariis ad suas omnes naturales functiones obeundas, cui nullum prauale potest sed cedere potius debet, non conuenit: quare sufficientium auxiliorum prouisione, quibus creatæ libertas in actu primo constituitur, & ad quam voluntas creatæ, ius habet, oportet, ut se libere exerceat, ei muneris Deus satisfacere poterit; quin ex eo, ad efficaciam donanda eiusque impedienda, ac non permitrenda peccata teneatur concludit autem ex his discursum Quiros. Quoties nullo iure fortiori praualente causa secunda, vel Deus, ut causa particularis, & propria aliquid producit, ex prauisione peccati futuri, si producat, ipsi, ut causæ imputatur peccatum: atqui Deus, ut causa particularis, & propria produceret, creaturæ Angelum in instanti creationis ex prauisione peccati pro instanti illo futuri, si pro eo esset (ut in aduerbia sententia absolute poterat) peccatorum: ergo, & Deo, ut causæ imputaretur peccatum Angeli, si pro eo instanti foret, posset imputari, quod esse pro illo instanti foret, posset imputari, (absolute, iuxta aduersarios poterat, vltimo variis, ex plicationibus arguit, quia Deus, ut causæ propria, & particularis, Angeli in instanti creationis ex prauisione peccati eius pro eo instanti futuri, poneret de se, motuque proprio conuenientem, & determinationem aliquam cum peccato; ac prout, moralique æstimatione, atque, ac si physice, & necessariam (quam adeo Thomistica doctrina Iesuana schola exhorret) indecenter suæ functioni, & virtuti, nec aliam ab ea, quam Marius, & Pater peccata vxoris, & filiorum præcians, si aliquid agat, vel aliud, non amoueat, & nihilominus illud præter, vel hoc non amoueat, ac subinde, ea peccata solum permittit: & tamen ob hanc solam determinationem, & conuenientem cum peccati permissione pura ab eis appositam, eorum peccata, ut causæ Marius & Pater omnium sententia imputantur.

5. Hæc summam omnia sunt, quæ per vndecim totas sectiones, cum, ut peccatorem hanc suam meditationem suadeat, tum ut eam contra varias hinc inde quasitas instantias aduersas obfirmet, versat, inculcat, & voluit præstare Quiros. Sed tota hæc meditatio in primis despecta à Patribus cunctis fuit (ut contra ipsos esse non censetur) imo vero adeo extra hominum iudicium rationabile est, ut, ne paginis quidem aliquantulum sapientibus, in mentem venire poterit, celebris enim, & vetus illa inter alias quaestio. Paganorum antiquis Patribus proposita fuit cur Deus præcians Angelum, & hominem peccatorem, si creantur, eos nihilominus creauerit? Nemo autem ex Patribus, imo neque ex Paganis, eam quaestionem, proponentibus dubitauit (necum censuit) ex creatione Angeli eius peccatum in quocumque instanti esset (de quo ut inuili ad quaestionis decisionem, non curant) fore, ut causæ, & auctori tribuendum Deo, sed ut summum ex præscientia futuritionis peccati si conderetur, ex qua conditus, & creatus à Deo fuit: quod si ex ea non conderetur nullam esse quaestionem Patres, & Paganis ipsi eam proponentes putarunt. Secundo, eandem esse difficultatem in creatione Angeli, & primi hominis, Adæ, & Angelorum, tam Paganis proponentes, quam Patres respondentes putarunt; cum tamen hic Recentior longe aliam esse de primo instanti creationis Angeli, & prima conditione hominis; quia ad exigentiam materiæ dispositæ infusa anima, simulque fuit ipse productus, Deo eius peccatum imputandum non sit; uti Angeli peccatum pro primo instanti creationis Deo imputatur, quia de se se, nullo exigente, ac subinde

subinde pure gratuito, & eo sensu supernaturaliter, illum Deus creavit, secus Adamum, ut exigentia materia, atque proutioris naturæ non deficeret. Tercio quam vile discrimen, hoc, & ratio huius, Recentioris pro impeccabilitate absoluta Angeli in instanti creationis, vel inde constat: quod Patres, et viri spirituales omnes æque gratiosam nobis liberalem, & misericordem nostram primam productionem, atque Angelis creationem reputant) cuiuscumque generis, & ordinis prima verorumque productio sit: nec minorem nos pro nostra prima productione, quam Angelos pro sua creatione gratiarum, actionem proportionem ad naturam ab ipso acceptam debere; tamen ad nostram productionem exigentia præfata præcedat, secus ad Angeli creationem.

6. Ratio autem huius est, quia & exigentiam ipsam Deus de se donat, cum materiam, & dispositionem, (quæ tota exigentia præfata sunt) produxit, atque, ut essent aliarum etiam causarum interuentu, & consensu disposuit: sic enim totum tandem de se solo gratuito, liberaliterque, quod homo est donat, cum quidquid exigentia productionem eius antecellit, unde naturæ iure aliquo conditus à Deo homo contenditur, Deus ipse donaverit; quæ ratio clarius robur suum ostendit, in Protoparentum nostrorum Adæ, & Evæ prima conditione, in qua nullius agentis naturalis interuentu, & actione media, simul semelque, & dispositiones, & animum rationalem materiam induxit, atque hominem produxit. Ulterius Recentioris huius meditatio tota præue intelligentiæ gratiæ, & diffusionis eius in gratiam creationis, seu naturalem, & supererogaram naturæ, eiusque viribus, seu supernaturalem, & quæ Deo, ut naturæ auctori, & proutiori tribui nequit, submittitur; etenim quidquid naturam totam integrat, à Deo, ut naturæ auctore primo producit; tamen nullo exigente, libereque & gratuito producat: quare rerum omnium, naturalium, seu naturam integrantium productio: & subinde Angeli creatio, gratia quidem, sed creationis gratia est quæ est à solo Deo, tamen, ut naturæ auctore, non minus, quam conferuatio, ac reliqua, quæ postmodum ad naturæ exigentiam à Deo proueniunt: unde Angeli, vel cuiusvis alterius intra creatam naturam contenta productio propria, etiam pro instanti primo, atque ut ab eius conferuatione distinguitur, supernaturalis gratia non nisi abusus de Pelagij sensu dici potest, qui ea voce gratiam Dei ad meritorie, & honeste operandum requisitam admittere simulauit. Patres vero ubi eius simulationem dispeperunt non de creationis gratia, sed de supernaturali necessario, & catholice admittenda, ne hæresis damnaretur cum ipso, contendere reclarant, video hunc Recentiorum, non eo sensu stricto creationem Angeli gratiam supernaturalem appellasse, sed quatenus nulla naturæ exigentia Angelus creatur uti etiam gratia supernaturalis nullo ex naturalibus exigente producit; sed tamen, cum Angelus ipse eiusque prima productio, seu creatio, intra naturam omnimode sint, supernaturalem creationem nullatenus dicere deberet: & si, tam ipse, quam gratia supernaturalis nullo ex naturalibus exigente, sed quasi proprio Dei motu, ac subinde liberaliter, ac mere gratuito producantur.

7. Porro ex his præcipua ratio huius Recentioris euanesceat, siquidem constat Deum, ut vniuersalem naturæ auctorem Angelos, in primo etiam instanti creasse, ac proinde, ex præuolenti hoc iure (ut hic Recentior fateatur creare eos potuisse) etiam pro eo instanti peccaturos, quin ipsi eorum peccatum, ut causæ, & authori imputaretur: insuper, & si omnino gratuito prima rerum productio, & Angeli in instanti primo creatio, ex nullo debito, vel sibi, vel creaturæ alicui naturali à Deo proueniat, ac proinde Deus ex se solum, potiusque libito suo, ac proprio motu ipsos pro eo instanti, atque, ut causæ particularis eo sensu creet, ideo tamen est, quia habet erga creaturam omnia, etiam naturalia, particulare

Christoph. de Ortega, de Deo Uno, Tom. II,

dominium absolutum, & ius sibi speciale, ad ea producenda, vel non producenda, quod æque aliis iuribus præualeat, atque ius causæ vniuersalis, ut non debeat vitare, aut impedire peccatum creaturæ, quam producit, sicut nec causæ particularis creatæ tenentur actionibus abstinere, ad quas ius habent, ex quibus alterius peccatum futurum prænotant ut illud impediant, ne ipsi peccatum imputetur, verbi gratia, femina egressu domo non deuotionis, & pietatis solum, sed animi etiam gratia, abstinere non debet, etsi in via occursum hominem, & in affectum eius turpem incursum prænotuerit, ut hoc peccatum impediat, ne sibi imputetur, quod virgetur ex huius Recentioris doctrina memorata, num. 4. Deum scilicet non teneri impedire peccata creaturæ rationalis auxiliorum efficaciam, ut non peccet, collatione, idque titulo causæ vniuersalis, (quod etsi mirabili discursu ibidem recitato, neque ab aliquo Theologo hactenus excogitato, nec deinceps admitendo probat) inde eius manifeste contra huius Recentioris intentum, & conclusionem euincitur: Deum non teneri abstinere Angeli pro primo instanti peccaturi creatione, ut eius peccatum impediat, ne ipsius creatori Deo, ut causæ imputetur.

8. Confirmantur hæc omnia ex collatione auxilij gratiæ sufficientis ad non peccandum, ex quo futurum creaturæ rationalis peccatum Deus optime & infallibiliter prænotat, quod ex iure supremi Domini in supernaturalia dona sua de se solo, nulloque alio exigente, ac motu proprio. Deus producit, ac donat, & tamen peccati illius author, & causæ non est, quia ex iure, & titulo hoc præuolenti operatur: ac subinde non tenetur creaturæ peccatum impedire, ne ipsi, ut eius causæ imputetur; tamen merito, & patri, filij, & uxoris peccata quæ non impedit cum potest, imputantur, in iis circumstantiis, in quibus, ex capitulis, & superioribus ipsorum munere, ea impedire, ac non permittere tenetur: quare nec gratia illi sufficienti imputantur, neque vili gratiæ, aut enti supernaturali relinquenti creaturæ voluntati potestatem physicam, & libertatem in actu primo ad non peccandum imputari creaturæ peccata possunt, quantumvis à Deo de se, & proprio motu, scientiaque coniunctionis cum peccato, si ab ipso producantur, ea producat, dummodo non ex intentione peccati, & quia coniungendum cum peccato est, si donetur, sed potius ex serua intentione, ut tentatio vincatur, & vitetur peccatum. Neque enim præscientia illa in entis supernaturalis cum peccato coniungendi productionem, donationemque influit, sed solum eius donationem, ut posset, non impedire quæ ex sola scientia simplicis intelligentiæ de potentia vitandi peccatum, quam creaturæ affert, à Deo exercetur, ut de peccati permissione agentes ostendimus. Verum igitur est Deo de se se, ac proprio motu, nulloque ex naturalibus exigente, producenti, aliquid siue naturale, siue supernaturale imputandum peccatum si relictum ab ipso productum imputetur, falsum autem rei ita à Deo productum imputandum, et si coniungenda cum peccato creaturæ infallibiliter sit; si peccatura creatura, per rem ita productam ex parte potentia, & actus primi physici ad peccatum prædeterminetur.

9. Id vero Angelo de se indifferenti ad peccandum, vel non peccandum pro instanti creationis, nequit natura sua conuenire; nempe se ipso prædeterminatum, vel prædeterminationem ad peccandum pro eo instanti esse ac produci: quare, nec eius creationi & creatori, sed proprio vitio, & libertatis ab vlti eius peccatum pro eo etiam instanti tribui debet, aut potest, sicut, & pro instantibus reliquis durationis suæ, quod autem contra hoc ait ex nescio quibus Doctoribus, qui substantiam supernaturalem repugnare docent, quia peccabilis esse non posset, quin Deo esset imputabile peccatum, ut eius causæ, & authori, et si libero arbitrio suo substantia illa peccaret, ratio non Doctorum communis, nec alterius, quam

recen

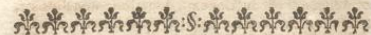
recentioris huius est ad substantiam supernaturalem negandam; communis autem eam negantium est, quia impeccabilis, ac nusquam libertatem haberet ad peccandum. Postremum argumentum, quod poneret Deus determinationem logicam (quæ prudenti estimatione, moraliterque tantumdem valet, ac physica) si Angelum in instanti creationis peccatum creasset contra peccati permissionem, in quavis sequenti duratione militat directius. Cum determinatio logica peccandi proxima, & completa donatione auxilij sufficientis constituitur, non autem sola substantiæ peccaturæ productione; quantum vero inter logicam, & physicam determinationem creaturæ ad peccandum, non solum physice, sed morali prudentum Theologorum estimatione interfit, is solum nesciat, qui discrimen efficaciarum auxiliorum duplicis scholæ Thomisticæ, nempe Dominicane, & Iesuiticæ prorsus ignoret.

DISPUTATIO IV.

De statu via Angelorum, & iis qua ipsi in eo statu acciderunt.

AUTORES aliquando Angelos omnes fuisse, atque in via statu, ut mortem, vitamque æternam bene à se, maleve gestis mererentur Dogma fidei est, quod nequeat, nisi hæretice negari, sed quibus instantibus, naturæ, & operationum Angelicarum, an temporis, & durationis physice via angelicæ status confiteri, quandiuque duraverit, ac demum, quid in eo statu boni, malive Angeli egerint disputationi Theologicæ subiacet. Deinde quidquid Angeli statum illum nondum egressi egerint, oportet distinctè examinare.

QVÆSTIO I.

De instantibus status & via Angelorum eiusque duratione.

DEFINIENDA tria in hac quæstione sunt. Primum de instantibus, quibus via Angelica constat, quidditate. Secundum quot instantibus confiteri, an pluribus, quam duobus. Tertium de tota duratione, qua consistit de facto is via Angelicæ status.

CERTAMEN I.

Instantia, quibus Angelicus via statum constituit quæstionibus Theologicis decidendis vitia physice durationis fuisse, esseque deinceps Theologicis disputationibus debent.

1. Hæc de re disputandum non esset, nisi ex antiquioribus scholasticis aliqui morales quasdam, seu instantia via Angelorum, quæ proinde Theologica vocari solent, a physice durationis instantibus diversis in scholas induxissent, ea vero singula instantibus, seu partibus physice durationis, quandoque pluribus, quandoque paucioribus, neque omnium Angelorum via æqualibus, sed brevioribus, in Angelis quibusdam, longioribus in Angelis aliis, pro cuiusque Theologi libito constaret; unde inter se se æquiuocè, cæcòque mane, siue Andabatarum, ut dicitur, more, in quæstionibus pluribus ad viam Angelorum spectantibus decernerent, instantia ergo Theologica via, ex actionibus, seu operationibus, siue instantaneis physice, siue durationis diuisibili, etiam die integro perseverantibus componunt communiter; ita, ut eorum quævis quandiu durat, nec aduersa operatione destruitur, vna morula, vnumque instans Theologicum sit: aduersa vero illam destruens, & succedens operatio, quandiu fuerit, & persistit morula alia, seu instans Theologicum via Angelorum; intelligunt autem, ex iis instantibus viam Angelicam componentes, per diuersas, & aduersas operationes, non quascunque, & quomodocunque diuersas, & aduersas, sed eas solum, quibus Angeli, ad patriam seu beatitudinem (quo quasi in via positi tanquam ad terminum tendere possunt, ac debent) rectà progrediuntur; vel quibus contra à via aberrantes ad tartarum, & mortem æternam viam capeunt. Viatorum quippe est rectà ad terminum incedere, vel à via rectà declinantes ab eo discedere, atque ad oppositum terminum pergere. Hinc constat actiones Angelorum indifferentes (si quæ sint) quibus nec ad patriam accederent, neque ab illa recederent instans seu morulam Theologicam status via Angelicæ iuxta hos Theologos non constituere.

2. Constat secundo, operationum meritiorum gloriæ non solum, indiuiduam, sed specificam etiam, vel genericam diuersitatem, et si eis, ad vitam æternam Angeli pergant in eadem duratione siue instantanea siue diuisibili, quia aduersæ non sunt, & quæ se mutuo destruant, sed quasi gradu vno ad vitam æternam, seu terminum via obtinendum incedunt, diuersa instantia Theologica non constituere; eodemque pacto operationum prauarum, ac beatitudinis demeritoriarum, quibus ad æternam iuxta damnationem, ab Angelis malis pluralitas eadem duratione, siue diuisibili, siue indiuisibili amice coniungibilibus, ac de facto coniunctarum instantium Theologicorum, seu morularum via Angelicæ apud prætorum Theologos pluralitatem non facit, ob eandem rationem: quia, et si ex operationes diuersæ physice sint, tamen in ordine ad terminum, ad quem eis mali Angeli pergunt, nempe æternam damnationem, & à quo recedunt, beatitudine scilicet æterna adstantur, & continuantur: quare, neque ad quæ distinguuntur, ut plura absolute instantia Theologica horum Doctorum sensu nec dici absque inconsequentiæ queunt, quam eorum non pauci incurram. Est autem ratio assignata: quia instantia propria physica (quorum ad instar Theologica hæc me.